



УДК 336.114

Пивоварчук Л. В., к.е.н., асистент, Яковчук О. В., студент

(Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

В статті проведено аналіз розвитку та вивчення фінансової науки шляхом дослідження кількості студентів, що здобувають вищу освіту у даній сфері і підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів (аспірантів та докторантів).

Ключові слова: вищі навчальні заклади, «Гроші, фінанси і кредит», напрям підготовки, фінанси.

Постановка проблеми. Розвиток економіки будь-якої країни залежить від раціональної побудови фінансової системи, а отже, глибокого та ретельного вивчення фінансової науки. Фінансова наука завжди повинна давати відповідь на дуже важливі запитання: як і в яких формах повинні створюватися та використовуватися фонди фінансових ресурсів для загальнолюдських потреб.

Фінансова наука входить до складу соціально-економічних наук, проте вона вивчає вужче коло фінансових явищ – лише ті, що пов'язані з перерозподілом за допомогою фінансів валового внутрішнього продукту. Це диктує необхідність врахування інтересів усіх учасників процесу створення валового внутрішнього продукту: держави як представника суспільства в цілому, виробничих структур і безпосередньо зайнятого в суспільному виробництві населення.

Фінансова наука як соціальне явище досить молода. Вона виникла у середині XV століття, тобто тоді, коли досягли повного розвитку товарно-грошові відносини й уможливилось створення фондів грошових засобів насамперед для задоволення різноманітних потреб держави. Загальною метою фінансової науки є пізнання дії об'єктивних законів і закономірностей у сфері фінансів, а також передача результатів наукових досліджень до практичного використання [1, С. 44]. Водночас необхідно підняти рівень фінансової грамотності суспільства, розуміння вихідних позицій функціонування фінансів повинне стати, як підкреслював відомий український учений-фінансист І. Янжул, «безумовною необхідністю для кожної освіченої людини» [2, С. 30].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Яскравими представни-

ками фінансової науки були видатні вчені М. Алексєєнко, А. Антонович, М. Балудянський, А. Буковецький, М. Бунге, К. Воблий, П. Гензель, Є. Гловінський, С. Іловайський, П. Кованько, О. Миклашевський, П. Мігулін, І. Патлаєвський, Г. Сидоренко, М. Соколов, І. Тарасов, Г. Тіктін, М. Туган-Барановський, М. Фрідмен, М. Цитович, І. Янжул та ін.

Метою дослідження є вивчення та оцінка сучасного стану розвитку фінансової науки в Україні.

Виклад основного матеріалу. Розвиток економіки будь-якої країни в чималому ступені залежить від вивчення фінансової науки. Проте саме в цій сфері розвитку України спостерігаються певні відхилення від загальносвітової тенденції.

У соціально-економічних умовах доводиться шукати нові підходи до вирішення гострих економічних і соціальних проблем. Перед економічними науками, у тому числі фінансовою, постають важливі питання про напрямки і засоби зміцнення фінансової системи, наповнення державного бюджету, зміцнення національної валюти та ін. Зміна об'єкта дослідження неминуче потягла за собою і зміну попередніх уявлень про становлення та розвиток радянської фінансової науки, призвела до вироблення нових поглядів вітчизняних науковців у галузі фінансів, а отже, і зміну попиту вивчення даної науки [3, С. 193].

Тому для оцінки сучасного стану фінансової науки, і актуальності її вивчення зокрема, ми визначили кількість вищих навчальних закладів з напряму підготовки «Фінанси і кредит» на 2016-2017 рр., враховуючи адміністративно-територіальний поділ України та середню вартість навчання у розрізі даної спеціальності як на денній, так і на заочній формах навчання (табл. 1).

Станом на 2016-2017 рр. на території України нараховується загалом 657 вищих навчальних закладів, з яких 338 навчають студентів за напрямом підготовки «Фінанси та кредит».

Згідно даних служби статистики України, найбільша кількість ВНЗ зі спеціальності «Фінанси і кредит» представлена у місті Києві, де зосереджено аж 54 виші, що складає 8,2% від загальної кількості ВНЗ в Україні та майже 16% від ВНЗ, що спеціалізуються у викладанні напряму «Фінанси і кредит». Також саме в м. Києві зокрема представлена найбільша середня вартість навчання на денній та заочній формах навчання, що становлять відповідно 9025 і 6900 гривень на рік.



Таблиця 1

Кількість вищих навчальних закладів з напрямку підготовки
«Фінанси і кредит» і вартістю навчання відповідно до
адміністративно-територіального поділу

№ з/п	Назва регіону	Кількість ВНЗ, од.	Середня вартість навчання, грн/рік	
			Денна форма	Заочна форма
1.	м. Київ	54	9025	6900
2.	Вінницька обл.	18	6050	4300
3.	Волинська обл.	4	7040	4525
4.	Дніпропетровська обл.	23	5300	4000
5.	Донецька обл.	20	7050	4900
6.	Житомирська обл.	9	6025	4075
7.	Закарпатська обл.	10	6125	4550
8.	Запорізька обл.	18	6025	4300
9.	Івано-Франківська обл.	14	6125	5750
10.	Київська обл.	15	7800	5375
11.	Кіровоградська обл.	6	6650	4800
12.	Луганська обл.	13	5550	4900
13.	Львівська обл.	14	5600	4575
14.	Миколаївська обл.	10	6625	4200
15.	Одеська обл.	7	6725	4775
16.	Полтавська обл.	12	6800	4775
17.	Рівненська обл.	12	6840	4300
18.	Сумська обл.	9	6375	3900
19.	Тернопільська обл.	6	6900	3950
20.	Харківська обл.	20	7625	4625
21.	Херсонська обл.	7	5700	4600
22.	Хмельницька обл.	10	7550	3900
23.	Черкаська обл.	12	6425	4050
24.	Чернівецька обл.	8	6770	4125
25.	Чернігівська обл.	7	5600	3850

* Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Найменша ж кількість ВНЗ відображена у Волинській області, де нараховано всього 4 виші. Найменша середня вартість на денній формі навчання зображена у Дніпропетровській області (5300 гривень на рік), на заочній – у Чернігівській області (3850 гривень на рік).

Окрім того, кількість вишів, котрі навчають студентів у розрізі спеціальності «Фінанси і кредит» становить 51,4% від загальної кількості ВНЗ в Україні. Тому можна сміливо вважати, що даний напрям спеціальності є доволі затребуваним серед населення в нашій країні.

І саме через цей великий попит, Україна робить значні кроки не тільки у глибокому та кращому вивченні даної спеціальності, а й в майбутньому удосконаленні власної фінансової системи та економічного розвитку в цілому за рахунок досвіду та кваліфікації людей даного напрямку діяльності.

Відповідно до цього представлена кількість студентів у ВНЗ України, які навчаються за профілем «Фінанси та кредит», з урахуванням рівня акредитації вищих освітніх закладів, що зображена у таблиці 2.

Таблиця 2

Кількість ВНЗ з профілю фінансів за кількістю студентів у закладах з урахуванням рівня акредитації

Назва регіону	К-сть ВНЗ з профілю «Фінанси і кредит», од.			К-сть студентів з урахуванням рівня акредитації ВНЗ, осіб		
	Усього, од.	I-II	III-IV	Усього, осіб	I-II	III-IV
м. Київ	82	3	79	29688	1190	28498
Вінницька обл.	10	2	8	3391	673	2718
Волинська обл.	5	1	4	1994	446	1548
Дніпропетровська обл.	25	3	22	9210	1141	8069
Донецька обл.	7	1	6	2362	361	2001
Житомирська обл.	7	2	5	2281	593	1688
Закарпатська обл.	5	1	4	1751	188	1563
Запорізька обл.	15	1	14	5431	460	4971
Івано-Франківська обл.	8	1	7	2909	419	2490
Київська обл.	6	1	5	2231	362	1869
Кіровоградська обл.	3	1	2	1122	358	764
Луганська обл.	5	2	3	1407	154	1253
Львівська обл.	26	2	24	9710	825	8885
Миколаївська обл.	7	1	6	2475	374	2101
Одеська обл.	24	2	22	8784	868	7916
Полтавська обл.	10	1	9	3756	409	3347
Рівненська обл.	7	1	6	2732	475	2257
Сумська обл.	8	1	7	2843	260	2583
Тернопільська обл.	8	1	7	3226	457	2769
Харківська обл.	38	3	35	13892	1074	12818
Херсонська обл.	6	1	5	2042	389	1653
Хмельницька обл.	7	1	6	2490	292	2198
Черкаська обл.	8	1	7	2928	484	2444
Чернівецька обл.	6	1	5	2342	508	1834
Чернігівська обл.	5	1	4	1595	279	1316

* Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua>



Загалом у ВНЗ України навчається 1 586 754 студентів станом на початок 2016-2017 рр. З них 217 322 студентів, що навчаються у ВНЗ I-II рівня акредитації, які становлять 13,7% від загальної кількості студентів. Та 1 369 432 студентів, що навчаються у ВНЗ III-IV рівня акредитації – це 86,3% від загальної кількості.

Як було попередньо зазначено, в Україні нараховується 338 вишів з профілю «Фінанси та кредит», з них: 36 закладів – це ВНЗ I-II рівня акредитації (5,5% від загальної кількості ВНЗ в Україні); 302 закладів – це ВНЗ III-IV рівня акредитації (45,9% від загальної кількості ВНЗ в Україні).

Загальна чисельність студентів за даним напрямом – 122 592 особи: 13 039 осіб – це студенти, що навчаються у ВНЗ I-II рівня акредитації (10,6% від загальної кількості за даним напрямом); 109 553 осіб – це студенти ВНЗ III-IV рівня акредитації (89,4% від загальної кількості за даним напрямом).

Відповідно до даних табл. 2, ми можемо спостерігати, що найбільша кількість ВНЗ з профілю «фінанси та кредит» зосереджена у місті Києві – 82 виші, серед яких: 3 заклади – це ВНЗ I-II рівня акредитації (3,6% від кількості ВНЗ у Києві); 79 закладів – це ВНЗ III-IV рівня акредитації (96,4% від кількості ВНЗ у Києві). Також у місті Києві представлена й найбільша кількість студентів ВНЗ у розрізі даної спеціальності з урахуванням рівня акредитації – 29 688 осіб (усього), з яких: 1190 осіб – це студенти ВНЗ I-II рівня акредитації (4% від загальної кількості студентів ВНЗ у м. Києві); 28498 осіб – це студенти ВНЗ III-IV рівня акредитації (96% від загальної кількості студентів ВНЗ у м. Києві).

Найменша ж кількість вишів з напрямку «Фінанси та кредит» зображена у Кіровоградській області, де їх всього 3. Чисельність студентів в даній області – 1122 особи. Як бачимо, у розрізі спеціальності «Фінанси і кредит» більш зосереджені вищі освітні заклади III-IV рівня акредитації, враховуючи дані таблиці за кількістю ВНЗ та студентів.

З 2010 р. по 2016 р. загальна динаміка чисельності аспірантів в Україні не є позитивною. Оскільки кількість аспірантів зменшилась на 20,2% (з 28630 осіб у 2010 р. до 22838 осіб у 2016 р.). Більш позитивна динаміка спостерігається у чисельності докторантів, яка з кожним роком зростала на 16,7% (з 1236 осіб у 2010 р. до 1484 осіб у 2016 р.)

Таблиця 3

Кількість аспірантів та докторантів у ВНЗ за напрямом
«Фінанси і кредит» станом на 1 січня 2017 р.

№ з/п	Форма підготовки	Кількість ВНЗ, які здійснюють підготовку, од.	Загальна кількість, осіб	Фактично випущено, осіб
1.	Аспірантура	158	3145	989
2.	Докторантура	64	178	74

* Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Проаналізувавши дані усіх таблиць, можна сказати, що для подальшого розвитку і глибшого вивчення фінансової науки створені усі необхідні умови. Передусім, це можна побачити у кількості студентів, що здобувають вищу освіту у даній сфері, – 7,7% від загальної кількості студентів, які навчаються у вищих навчальних закладах України. Окрім того, спостерігається хороша динаміка підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів (аспірантів та докторантів).

Висновки. Фінансова наука відповідає на питання, як має йти фінансове господарство згідно з сучасним світоглядом. Дуже важливим є збереження не тільки старих наукових доробків видатних вчених-економістів України, а й створення нових теоретичних знань у розрізі даної науки, що дозволить нашій країні глибше зазирнути у власну фінансову політику, зокрема економіку в цілому, та покращити її подальшу стратегію розвитку.

1. Василик О. Д. Теорія фінансів : навч. посіб. / О. Д. Василик. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 480 с. 2. Фінанси [Текст] : практикум / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України» ; [І. О. Школьник, Н. А. Дехтяр, О. В. Люта та ін.]. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 218 с. 3. Озеров И. Х. Основы финансовой науки / Озеров И. Х. – М., 1917. – 457 с. 4. Сайт аналітичного центру CEDOS. – Режим доступу: <http://www.cedos.org.ua> 5. Сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> 6. Сайт Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>

Рецензент: к.е.н., доцент Мельник Л. В. (НУВГП)



**Pyvovarchuk L. V., Candidate of Economics (Ph.D.), Assistant,
Yakovchuk O. V., Senior Student** (National University of Water and
Environmental Engineering, Rivne)

ANALYSIS OF THE FINANCIAL SCIENCE DEVELOPMENT IN UKRAINE

In the article the development and study of financial science through the study of the number of students obtaining higher education in this field and the training of scientific and pedagogical and scientific staff (graduate students and doctoral students) are analyzed.

Keywords: higher educational establishments, «Money, finance and credit», direction of preparation, finance.

Пивоварчук Л. В., к.э.н., ассистент, Яковчук О. В., студент
(Национальный университет водного хозяйства и
природопользования, г. Ровно)

АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ ФИНАНСОВОЙ НАУКИ В УКРАИНЕ

В статье проведен анализ развития и изучения финансовой науки путем исследования количества студентов, получающих высшее образование в данной сфере и подготовки научно-педагогических и научных кадров (аспирантов и докторантов).

Ключевые слова: высшие учебные заведения, «Деньги, финансы и кредит», специальность, финансы.
